

Iktatószám: /2019
Tárgy: NKA 204110/00727 szakmai beszámoló
Ügyintéző: dr. Szabó Sarolta
Telefon:
Melléletek:

Szakmai beszámoló

a NKA 204110/00727 pályázati azonosítószámú
„Kovácsműhely rézöntő szerszámainak megvásárlására” című pályázathoz

Az egyik legismertebb borsodi, pontosabban edelényi juhászkampó-készítő mester Hódossy Gyula hagyatékából származó tárgyakat a Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjteményi Kollégiumához benyújtott pályázat eredményeként vásárolhatta meg a Sóstói Múzeumfalu.

A mester még 1922-ben kezdett juhászkampókat készíteni, mesterségét édesapjától, a királykúti kovácstól tanulta, aki elismert szakember volt Borsod-Abaúj-Zemplén megyében. Mesterségük alapanyagát képezték a korai években a juhászok által szolgáltatott réz nyersanyagok és a háborúból visszamaradt töltényhüvelyek. Produktivitása révén az általa öntött kampók az egész ország területére eljutottak, munkájára nagy kereslet alakult ki. Hagyatékában a munkafolyamat csaknem összes eszköze megtalálható, így teljes képet adva a mester munkásságáról.

Legfontosabb tárgyként említhetőek a juhászkampók, melyek közül több fajtát különböztetett meg Hódossy. Kígyófejes, csillagos, de virág motívumokkal rendelkezőket is előállított a mester. A botra helyezett kampó több részből állt: a tokból vagy köpüből és a hajlított, különböző formájú horogból, melynek végén található a taréj. Magához a kampó elkészítéséhez először egy fából faragott negatív mintát készített, melyet kettéfűrészelt. A mester az öntéssel folytatta a munkát az öntőszekrény használatával. Ez az eszköz több méretben is szerepel hagyatékában. Az öntőhomokot, edelényi finomhomokot használó Hódossy Gyula ezt fa bunkóval beledöngölte a formába, majd simítókanállal elsímította. A két fél homokforma ezután szárításra került.

Ezután az említett alapanyagot, a rézport vagy összedarabolt töltényhüvelyt öntőhüvelybe helyezte a mester, s az egészet egy vastalppal lezárta, kohóba helyezve. Összeolvadást követően a félkész tárgy az üllőtökére került, és fogókat használva, a hidegvágóval szétvágta azokat. Kihűlést követően következhetett a simítás, díszítés, végleges formázás, mely dörzsárral és megannyi formájú és nagyságú reszelővel folyt.

Hódossy Gyula szakmaisága és ezt követő híre országszerte elterjedt. Ahogy teltek az évek, tárgult a felvevőpiac és az előállított tárgyak köre, az említett tárgyakon kívül sarkantyút, csikópergőt, övcsatokat, kolompot, de vásári nyalóka öntéséhez használt formákat is készített. Műhelye igen sokszínű eszközkészlettel bírt, jól nyomon követhető a korszakok változása, a hagyományos szerszámok mellett megjelentek az elektromos eszközök is.

A Sóstói Múzeumfalu, mely hazánk legnagyobb regionális szabadtéri néprajzi múzeuma 2018. július 1-jétől nem látogatható, mert a TOP 6.1.4. pályázat keretében építési beruházás zajlik a területén. Megújuló múzeumunk várhatóan 2019. szeptemberében nyitja meg kapuit ismét a látogatók előtt. Az

intézmény missziója az észak-magyarországi régió hagyományos népi kultúrájának, népi építészeti emlékeinek gyűjtése, bemutatása. Az eredetileg Kisvárdáról áttelepített kovácsműhelyben mutatjuk be a hagyatékot a látogatók számára, hiszen Hodossy Gyula maga is kovácsmester volt, aki értett egyéb fémmegmunkálási munkákhoz is. A megvásárolt tárgyak segítségével jól nyomon követhető a pásztorok számára készített fémtárgyak (juhászkampó, sarkantyú, csikópergő, stb.) tárgyak készítésének folyamata, ezáltal lehetővé válik, hogy a múzeumba érkező látogató átfogó képet kapjon erről a különleges technikáról.

A tárgyakban gazdag hagyaték bejelentése megtörtént a Sóstói Múzeumfalu néprajzi gyűjteményébe a 2019.1.1 – 2019.1.258 leltári számok alatt. A darabszám azonban jóval magasabb, ugyanis számos tárgy több részből, illetve darabból áll.

Az egész hagyatékot vizsgálva elmondható, hogy sokrétű ismeretet közlő tárgyegyüttesről van szó, önmagában is egyedülálló néprajzi és történeti szempontból, így a témában regionálisan legrepresentatívabb intézményben, a Sóstói Múzeumfaluban kiváló helyre talált.

Nyíregyháza, 2019. május 29.

Szabó Sarolta

dr. Szabó Sarolta